

‘Speerpunt van de PIOB is erop toezien dat het publiek belang prevaleert in de totstandkoming van de internationale ethische- en controlestandaarden.’

Geen accountant zal het in twijfel trekken: Regelgeving heeft grote invloed op de accountantscontrole. Maar welke instantie houdt het internationale regelgevingsproces eigenlijk in de gaten? Dat gebeurt sinds 2004 door de onafhankelijke PIOB, de Public Interest Oversight Board. Bestuurslid Janine van Diggelen over rol, ontstaan en toekomst van de PIOB en enkele belangrijke wijzigingen in de regelgevingsstructuur. “We willen de verwachtingskloof steeds verder terugdringen.”

TEKST LUC QUADACKERS BEELD MICHEL TER WOLBEEK

De PIOB en het ecosysteem van accountants

De International Federation of Accountants (IFAC) verzorgt sinds 1977 de internationale normen voor uitoefening van het accountantsberoep. Twee belangrijke *standard setting boards* van de IFAC zijn de International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) en de International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA). Die stellen de internationale standaarden vast voor accountantscontroles en andere assurance-diensten, met als doel het geven van richting aan de beroepsgroep en het stimuleren van de kwaliteit van accountantscontroles. De IAASB produceert de International Standards on Auditing (ISA's) en de IESBA verzorgt de Code of Ethics for Professional Accountants.

“Via de NBA leiden de ISA's tot de Nadere voorschriften controle- en overige standaarden (NV COS). De NV COS volgen vrij nauwgezet de ISA's, met enkele specifieke aanpassingen als de Nederlandse wet of Nederlandse ambities daarom vragen”, legt Janine

van Diggelen uit. De Code of Ethics wordt met name ter inspiratie gebruikt om aanpassingen te doen in, onder andere, de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA) en de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO). “De internationale standaarden vanuit de IAASB en IESBA hebben dus grote invloed op de Nederlandse regelgeving. En daarmee vormt toezicht op de totstandkoming van die regelgeving een essentiële factor voor hetgeen dagelijks gebeurt in de controlepraktijk van Nederlandse publieke accountants.”

Het regelgevend model bestaat uit drie onderdelen: het regelgevingsproces zelf, het toezicht daarop en het monitoren van de algehele regelgevingsstructuur. De PIOB is in 2004 in het leven geroepen als onafhankelijk toezichthoudend orgaan, verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de procedures van het regelgevingsproces van de IAASB

en IESBA. De PIOB legt verantwoording af aan de zogenoemde Monitoring Group.

Ecosysteem

“De misschien wat onbekende PIOB is inmiddels een wezenlijk onderdeel van het ecosysteem van onze accountants”, aldus Van Diggelen. “Het speerpunt van de PIOB is erop toezien dat het publiek belang prevaleert in de totstandkoming van de internationale ethische en controlestandaarden. We willen daarmee de verwachtingskloof steeds verder terugdringen. →

CV

Janine van Diggelen is sinds 2021 bestuurslid van de Public Interest Oversight Board. Daarnaast is zij *board room consultant* en vervult zij een aantal toezichthoudende rollen, onder andere bij de raad van toezicht en auditcommissie van Meander Medisch Centrum. Van Diggelen doceert ook aan Tilburg University en Business Universiteit Nyenrode. Eerder werkte zij onder meer bij de AFM en EY.

‘De organen die de standaarden voor accountants ontwikkelen bestaan nog steeds vooral uit accountants.’

Het gaat trouwens expliciet om de bepaling van de internationale standaarden die worden uitgevaardigd door de IAASB en IESBA. De PIOB heeft geen bemoeienis met de invoering van deze standaarden in de afzonderlijke landen. Die compliance bewaakt IFAC op een andere manier.”

Vanaf de schandalen rond de eeuwwisseling zijn wereldwijde standaarden, die de kwaliteit van de accountantscontrole en overige assurance-werkzaamheden bevorderen, steeds belangrijker geworden. “Die standaarden werden vooral ‘door en voor’ accountants gemaakt. Dat paste steeds minder goed bij de ontwikkelingen die gaande waren richting onafhankelijk toezicht op het gebied van de accountantscontrole en het versterken van de kwaliteit daarvan”, stelt Van Diggelen. “Het werd daarvoor ook belangrijker om met een onafhankelijk orgaan te kijken naar het totstandkomingsproces van de standaarden. Die spelen immers een belangrijke rol in het waarborgen van adequate besluitvormingsinformatie voor beleggers en andere gebruikers en het efficiënt functioneren van de kapitaalmarkten. De leden van de

Monitoring Group stimuleerden daarom het instellen van de PIOB. Die kijkt naar het *due process* van de regelgeving en toetst of de procedures voor de totstandkoming van de standaarden worden gevolgd. De PIOB buigt zich daarnaast over het benoemingsproces van de IAASB- en IESBA-boardmembers.”

Mandaat

De Monitoring Group evalueert periodiek of het systeem goed werkt, of de standaarden voldoende responsief zijn en invulling geven aan de verwachtingen van de gebruikers van de controleverklaring en van de leden van de Monitoring Group. Daaruit kwam steeds meer bovendien dat de PIOB in feite geen formele invloed had op de inhoudelijke kant van de standaarden. Van Diggelen: “Als de procedures waren gevolgd en de ontvangen consultatiereacties door de IAASB en IESBA waren besproken, dan was in wezen het proces goed gevolgd, ongeacht hoe input van gebruikers en accountants werd gewogen en of de uitkomst het publiek belang diende. De IFIAR-leden binnen de Monitoring Group - die toezicht houden op accountants - willen bijvoorbeeld graag sommige regelgeving verstevigd of verduidelijkt zien. De PIOB had daarvoor in het verleden geen concreet mandaat. Het systeem werkte dus nog niet optimaal.”

Volgens Van Diggelen is de afgelopen jaren in toenemende mate het beeld gaan heersen dat ‘de slager nog steeds zijn eigen vlees keurt’ op het gebied van de regelgeving met betrekking

tot de accountantscontrole. “De organen die de standaarden voor accountants ontwikkelen bestaan nog steeds vooral uit accountants. Dat beïnvloedt de *board dynamics*. Het leidt niet per definitie tot slechte regelgeving, maar het inmiddels ontwikkelde onafhankelijk toezicht en het dienen van het publiek belang vragen om aanpassingen. Je kunt nog zoveel toezicht boven een systeem zetten, maar als het systeem inherente tekortkomingen heeft, dan gaat dat toezicht nooit optimaal werken. Dan moet je het systeem zelf veranderen.”

Meer inhoudelijke rol

In 2020 heeft de Monitoring Group daarom aanbevelingen gepubliceerd voor hervorming van het systeem, de MG Reforms, die sindsdien samen met IFAC en de PIOB worden geïmplementeerd. Als onderdeel hiervan heeft de PIOB inmiddels een meer inhoudelijke rol gekregen bij het toezicht, op basis van het *Public Interest Framework*.

“Bij nieuwe standaarden en herzieningen van standaarden staat nu expliciet het doel en het publieke belang daarvan voorop. Denk bijvoorbeeld aan meer transparantie voor gebruikers over de werkzaamheden ten aanzien van fraude en continuïteit. De PIOB zal de mate waarin de nieuwe of herziene standaarden tegemoetkomen aan het publiek belang expliciet beoordelen, als onderdeel van het certificeren van de uitgevaardigde standaarden. Daarnaast wijzigt door de *reforms* de samenstelling van de IAASB en IESBA. De boards krijgen meer een multi-stakeholder-karakter. De leden zullen niet meer vooral bestaan uit accountants van grotere kantoor-netwerken, maar juist uit leden met verschillende achtergronden, waaronder ook meer niet-accountants.”

De leden worden geselecteerd door een onafhankelijke benoemings-

PIOB-BESTUUR

De PIOB bestaat momenteel uit de PIOB-voorzitter, negen bestuursleden en een secretaris-generaal die een secretariaat coördineert met een staf van zes personen.

IOSCO benoemt de voorzitter en de meeste overige bestuursleden worden voorgedragen door een aantal andere organisaties binnen de Monitoring Group. Van Diggelen is destijds voorgedragen door de Europese Commissie.

MONITORING GROUP

De PIOB legt verantwoording af aan de zogenaamde Monitoring Group. Die groep bestaat uit belangrijke spelers uit de internationale financiële governance: de Financial Stability Board (FSB), de Wereldbank, de Europese Unie, de International Organization of Securities Commissions (IOSCO), de International Association of Insurance Supervisors (IAIS), het International Forum of Independent Audit Regulators (IFIAR) en de Basel Committee on Banking Supervision (BCBS).

commissie, die inmiddels valt onder de PIOB en verantwoordelijk is voor het wervings- en selectieproces. Bovendien wordt het regelgevend proces van de IAASB en de IESBA van dit jaar niet langer onder de IFAC-paraplu vormgegeven, maar onder een nieuw daarvoor opgerichte organisatie, de International Foundation for Ethics and Audit (AFEA). De nieuwe structuur beoogt verdere versterking van de onafhankelijkheid van het internationale regelgevend proces. De IFEA is opgericht door de Monitoring Group, de PIOB en IFAC, waarbij de meerderheid van de *trustees* bestaat uit PIOB-leden. Een voor de langere termijn afdoende en onafhankelijke financieringsstructuur voor deze nieuwe structuur is de volgende belangrijke stap ter verdere versterking van de onafhankelijkheid van de beide standard setting boards.

Transformeren

Volgens Van Diggelen duurt het zeker nog vijf jaar voordat de effecten van de transitie in de praktijk zichtbaar zullen zijn. "Het transformeren naar een multi-stakeholder-model voor de IAASB- en IESBA-boards, die op basis van een *global mindset* nieuwe standaarden uitvaardigen, duurt enkele jaren. Er mogen straks maximaal vijf accountants in de board zitten die zijn verbonden aan een accountantskantoor. Je kunt

‘Er lopen belangrijke projecten die moeten doorgaan, bijvoorbeeld op het gebied van fraude, continuïteit en ESG-assurance.’

echter niet meteen zo'n hele board vervangen. Er lopen belangrijke projecten die moeten doorgaan, bijvoorbeeld op het gebied van fraude, continuïteit en ESG-assurance. Bij vervanging van te veel leden tegelijk vertraagt het totstandkomingsproces van deze essentiële projecten, die elk kunnen bijdragen aan het verkleinen van de verwachtingskloof. De komende jaren zal aan de hand van roulatieschema's worden toegewerkt naar de nieuwe invulling. Net als voor de nieuwe organisatie is ook voor de PIOB een meer onafhankelijke financieringsstructuur een belangrijke succesfactor."

Van Diggelen benadrukt dat het belangrijk is om te beseffen dat goede

aansluiting van de internationale regelgeving bij verwachtingen van gebruikers en het brede publiek - waaronder ook de politiek - bijdraagt aan de relevantie van het accountantsberoep. Dat raakt ook de nationale aanpak.

"In navolging van de internationale ontwikkelingen is de NBA ook bezig met het hervormen van het regelgevend proces in Nederland. Daarvoor is afgelopen december een nieuwe verordening aangenomen. Er zal meer directe betrokkenheid van buiten zijn bij het regelgevend proces, onder andere door de instelling van een belanghebbendenorgaan beroepsreglementering. Die hervorming juich ik van harte toe." ←